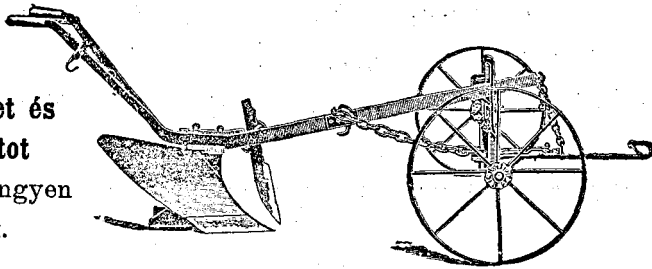

ERDÉLYI GAZDA

Minden gazda saját érdekében cselekszik, ha
a hírneves és csakis eredeti „Bächer-féle egytetemes
aczel-ekéket és váltó hegyi ekéket
vásárolja.

A Bächer-féle ekék úgy könnyű súly, biztos járás, mint tartósság tekintetében
minden más gyártmányt felülmúlnak és tökéletes munkateljesítés tekintetében kiválóak.

Árjegyzéket és
árajánlatot
készséggel ingyen
küldök.

Bächer Rudolf kizár. ekegyára raktára.

Magyarországi vezérképviselő: **SZÜCS ZSIGMOND**, Budapest, VI., Nagymező-utca 68. 1266

A Melichar-féle cs. és kir. szabadalmazott

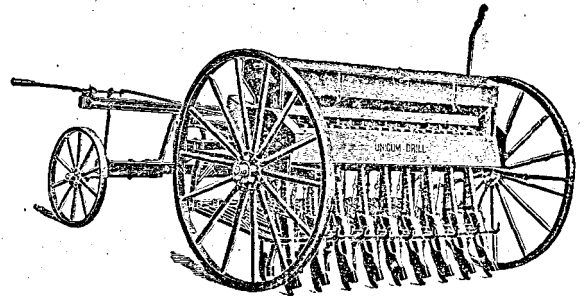
„UNICUM DRILL“

(sik és hegyes talajnak)

sortvetőgép, úgy célszerű szerkezet, kevés vonóerőszükséglet, pontos szabályozhatóság mint tartósság tekintetében valamennyi gyártmány között az első helyet foglalja el.

Erről tanuskodik azon körülmény, hogy az utóbbi 10 év óta 23,000 „Unicum Drill“ vetőgép van forgalomban.

Ábrás leírással és árjegyzékkel ingyen szolgál:

Mielőtt vetőgépet vásárol, érdeklődjék gazdátársainál az „UNICUM DRILL“ iránt.

Melichar Ferencz, csász. és kir. szabadalmazott vetőgépgyárának raktára.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH
BUDAPEST, Váci-körút 63. szám

Által a legújabbosok árak mellett ajánlataink

Locomobil és gőzcseplőgép-készletek 2 1/2 egész 12 lóerőig,
Balmkaszalók, járgény-cseplőgépek, löher-cseplők, tisztító-rostfák,
konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyűjtők, baronák,
„COLUMBIA-DRILL“ legjobb sorvetőgépek, Planet Jr. kapálók,
szekakavók, répvágók, kukorica-morzsolók, székfűzők,
őrítő-malmok, egytetemes aczel-ekék, 2- és 3-vast,
ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Részletes árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

Mauthner Ödön

cs. és kir. udvari magkereskedése

Budapest, Rottenbiller-utca 33. szám és
Kossuth Lajos-utca 4. szám.

Őszi vetésre való gabonafélék
kiválasztása céljából ajánlja a most megjelent
őszi árjegyzékét,

melyet kívánatra ingyen és bérmentve küld.

Ezen árjegyzékben leirt fajták néhányára már e helyen is felhívjuk az általános figyelmet. Nevezetesen: 1. Mauthner-féle királyroz; 2. Mauthner-féle dániai zsáktöltő roz; 3. Mauthner-féle kolostor-roz; 4. Mauthner-féle skandináviai ellentálló roz; 5. Heinrich tanár-féle roz.

A Szász Coburg-Gothai Fülöp herceg pusztavacsi főintézősége e rozsfajtákról a következő tudósítást küldi:

Az idei rettenetes szárazság következtében bizony kevés gazdának van módjában bárminemű veteményében is gyönyörködhetni, mi is csak úgy volnánk, ha a véletlen szerenese nem éppen hozzánk juttatja a Mauthner-féle skandináviai ellenálló roz, a Mauthner-féle dániai zsáktöltő-roz és a Mauthner-féle királyroz-fajtákat termelésre.

A Heinrich tanár-féle rozsról a következőket írják: Arattak egészen normális viszonyok között könnyebb talajon katasztrális (1600 □-öles) holdankint 2223 kíló, vagyis hektáronként 3890 kíló Heinrich tanár-féle rozot. — Továbbá a következő buza-fajtákra hívjuk fel a közfigyelmet:

Sierban-féle korai rozsdamentes Prolifique-buza.

Ezen fajta korán érkei Rozsdamentes! hasonló körülmények között 30—40 százalékkal nagyobb termést ad és sulyosabb minőségű is, mint más elismert jó buzafajták. A korábban és a későbbben, t. i. október 28-án elvetett táblákon a Sierban-féle korai rozsdamentes Prolifique-buza egy része már június hó 22-én, június 25 én pedig teljesen beérett.

Hybrid-buza, Trésor, mely a Leidenforsz-féle nagy-bossányi uradalomban 100 kíló vetőmag után átlag 2000 kíló szemtermést adott.

Az uralgó takarmányhiányt tekintve, rámutatunk az ugyancsak említett árjegyzékben rovatolt és most vehető következő:

takarmánynövények

magvalra, melyek hivatva vannak már kora tavasszal zöld takarmányt nyújtani: őszi borsó, őszi búkköny, szösös búkköny stb. stb. (1383.)

Megjelent! Megjelent!

Az egész continens-en nagy sensációt keltett felolvasás szövege, amelyet **Hairle Ben-Aiad** hercegnő Budapesten az Uránia színházban tartott: „A török nő élete a társaságban és a háremben“ címen.

A szép hercegnő saját tapasztalataiból, oly képét adja ezen, európai szem előtt tilos dolognak, hogy úgy a felolvasása, melyet Bécsben a censura éle miatt egyes részében törölt, mint a könyv is, a melyet teljesen, a törlések nélkül adtam ki, bizonyára a kellő számú olvasóra fog találni.

A könyv ugyancsak német nyelven is kapható. Ára mindegyiknek 1.20—1.30 kor. ellenében franco expedíalom.

Szilágyi Béla

könyvkereskedésében BUDAPEST, VI., Károly-körút 26.

1251

Világhírű!

a „**REKORD**“ festészeti műintézet a kiválóan sikerült életnagyságu arczképeiről, melyeket elismert művészek által készített. Számos (kir. közjegyző által hitelesített) elismerőlevél a világ minden tájáról.

Elsőrangú képek árai:

Olaj-, aquarell- és pastellfestésben fénykép után 48—63cm. nagyságban ára **20 korona.**

Legfinomabb kivitelű Blom-, Platin- és krétarajz ára **5 kor.**

Részletes árjegyzék bérmentve.

Egy életnagyságu képet készítünk mindenkinek **teljesen ingyen**, ha részünkre 3 rendelést szerez és azokat egyenként vagy egyszerre beküldi. (1382.)

„**REKORD**“ festészeti műintézet
BUDAPEST, VII., Rottenbiller-utca 46.

GANZ és TÁRSA

vasöntő és gépgyár részvénytársaság

• LEOBESDORF. • BUDAPEST. • RATIBOR. •

Városi üzlet: BUDAPEST, Ferencziek-tere 2.

Ajánlja:

Hengerszékeit (Mechwart szabadalma) darálás-, felbontás-, kiörlés- és simára őrléshez, önműködő lisztkeverő gépeit, hámozó-, koptató- és egyéb malomgépeit, mint felvonókat, szitákat, szállítócsigákat-, zsákfelvonókat, detacheurök- és egész malomberendezéseket.

Turbinákat, forgó ekéket gőz-, petroleum- és electromos hajtással.

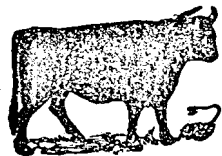
Electromos világítási és erőátviteli telepeket. Mindennemű kéregöntvényt.

Bánki rendszerű benzín és petroleum motorokat és locomobilokat.

Az 1900-ik párisi kiállításon 6 díjjal és 8 aranyéremmel kitüntetve. 1017

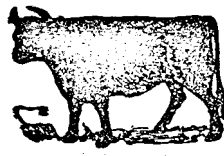
Száj- és körömfájás ellen

biztosan s alaposan gyógyító szer a legújabban feltalált, előkelő gazdák s szaktekintélyek által kipróbált s kitűnőnek bizonyult

— dr. BIRÓ-féle —

BOVINOL

mely úgy száj-, mint körömfájásnál biztosítja a gyors és alapos gyógyulást. — A BOVINOL bekenésnél undort nem gerjeszt, az állatok étvágyát nem rontja, a szájüreget nem csipi, de kellemes hűsítő hatásánál fogva az állatok könnyen türlik. — **Használata:** Pamacsca a szájüreget naponta 2-szer kell jól bekenni; 1—2 nap múlva, midőn a nyálfolvás megszűnik elegendő 1 szer. Körömfájásnál a piszoktól megtisztított körömök között kell bekenni.

1 üveg ára 2 korona. 1376

➔ **Főraktár: Wolff-gyógyszertár, Kolozsvár.** ➔

Megrendeléseket elfogad az „Erdélyi Gazda“ kiadóhivatala is.

AZ

ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

VÉDNÖKSÉGE ALATT ÁLLÓ

ERDÉLYI KERESKEDELMI TÁRSASÁG

KOLOZSVÁR, Szentegyház-utca 2.

Sürgőnyczim: Kereskedelmi Társaság. — Telefonszám 311.

Legolcsóbb és legmegbízhatóbb beszerzési forrás mindennemű mezőgazdasági-gépek, talajművelő eszközök és szükségleti czikkekre, u. m. műtrágya, vetőmagvak, gépolaj s zsiradékok, kocsikonocs, hajtószijak, juta és lenzsákok, vízmentes ponyvák, stb. Ajánlunk t. cz. gazdaközönségünknek az Erdélyi Gazdasági Egylet felügyelete alatt arankamentesített és a Kolozsvári M. K. Állami Vetőmagvizsgáló Állomás által olomzárolt legjobb

Háromszéki lóhere- és magyar luczerna magvakát,

valamint mindennemű fűmagvakat és eredeti oberndorfi répmagvakat, továbbá Erdélyben eredeti rigal mag után először termelt kitűnő lenmagot, bal-tacziint, székely tengerit, hanna árpát, duppani zabot és egy nagyon bőven termő svéd zabkülönlegességet a legjutányosabb árak mellett. — Felkérjük az erdélyrészi állattenyésztő birtokos gazdákat, hogy eladó haszonállataik (igás ökör, tinó, borjú, sertés, stb.) minőségét és mennyiségét hozzánk sürgősen bejelenteni sziveskedjenek, mivel a Királyhágón tuli uradalmak részéről a vételre rendkívül sok megbízás érkezett.

Kívánatra minták s árjegyzékek ingyen s bérmentve!

1010

Simay-Hazslinszky-féle sertésvész elleni gyógyszerrel

több helyen kísérlet tétetett és annak eredményes alkalmazása a gazdák véleményét mindig nagyobb körben és tekintélyes termelők előtt kétségtelenné tette. Már két helyen felszólították a megyei gazdasági egyesületeket, hogy vegyenek ezekről a meglepő jó eredményekről tudomást és indítsanak mozgalmat ezen hasznos szer szabad forgalomba hozatala végett, hogy az mielőbb hozzáférhető legyen és ismeretessé váljék a közönség előtt. Közgazdasági érdekeink ez utoni támogatására rászorolunk, tekintettel az ideci szűk termésre és az eddigi kiszámíthatatlan károokra, melyet ez a betegség okozott. (1379.)

Az állami nagy kísérletezés céljaira, valamint a külföldi megrendelésre készített gyógyszerből, míg a készlet tart,

➔ **kísérlet céljára való** ➔ megrendeléseket közvetlenül az „ERDÉLYI GAZDA“ kiadóhivatala is Kolozsvárt.

ELSINGER M. J. és FIAI

BUDAPEST,
IV., DEÁK FERENCZ-UTCA 3.

ALAPITVA 1831. Sürgőnyczim: „ELSINGER BPEST, DEÁK-UTCA“. 46 KITÜNTETÉS

VIZMENTES PONYVÁK
ELISMERT KITÜNŐ MINŐSÉGBEN.

KAZAL, GÉP, KOCSI, MAGGYÜJTŐ- ÉS REPCE-PONYVÁK
ZSAKOK Tarpulln, Rovátkás Drill, Vázon-könder varrással és varrás nélkül
LEGOLCSÓBB MEGRENDELÉSI DEVÁSÁRLÁSI FORRÁS
VIZMENTES SÁTRAK, ESŐKÖPENYEK, VIHARGALLÉROK

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
ELŐF. ÁR: 1 ÉVRE 12 KOR., 1/2 ÉVRE 6 KOR.,
1/4 ÉVRE 3 KOR. EGY SZÁM 24 FILL.

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET ÉS ERDÉLYRÉSZEI GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVÁR, PETŐFI-UTCA 7. SZÁM.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

Az előfizetéseket

kérjük megújítani!

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:

- A kormány intézkedései a takarmány- és ten-
gerihány körül. 503
Hogyan takarmányozunk a télen? 505

Tárca:

- A gazda és az állatvédelem. 504

Kisebbszakközlemények:

- A tengeriszár föltétele. — Borjazási idő és
tejhozam. — A sertések tisztántartása ke-
vés alommal. — Patkányok irtása. 507

- Hazai lapszemle. 507

Kormányintézkedések:

- Takarmánybeszerzési források. 508

- Vegyes közlemények. 508

Hirdetések.

Ajánlok:

őszi borsót,
őszi bükkönyt,
szöszös bükkönyt,
muharmagot,
tarlórépamagot,
esibehurt,
paprikakölest,
pohánkát,
mustármagot,

Veszek:

gazdasági magvakat

MAUTHNER ÖDÖN

cs. és kir. udvari magkereskedése

BUDAPESTEN, VII. ROTTENBILLER-U. 33.

A kormány intézkedései a takarmány- és tengerihány körül.

A képviselőház folyó hó 12-i ülésén *Tallián Béla*, földmivelségi miniszter kifejtette azt a programot, melynek alapján a rossz takarmány- és tengeritermés által sújtott gazdaosztályon segíteni akar és fog. Ez a program valóban megnyugtató hatású lesz az országra, mert mindenképp meggyőződhetnek arról, hogy a kormány és mindenképp a földmivelségi miniszter tervszerűen, szakértelemmel és idejében lát hozzá az idejé gyenge termés által okozható veszedelmek elhárításához.

A képviselőház f. hó 12-i ülésén gróf *Bethlen Balázs*, a marosludasi kerület orsz. képviselője a következő interpellációt terjesztette elő:

„Azt a tiszteletteljes kérdést intézem a földmivelségi miniszter urhoz, hogy — tekintettel az idejé nagy szárazság által okozott és az ország több vidékén tapasztalható takarmányhiányra és silány tengeri-hozamra — minő intézkedéseket tett már eddig és szándékozik és tart szükségesnek tenni arra nézve: 1. Hogy a takarmányhiányból kifolyó bajok enyhíthetnek? 2. Hogy a rossz tengeritermés okozta aggodalmak eloszlatassanak? 3. Lesz-e abban a helyzetben, hogy a kisgazdák annak idején a szükséges vetőmagokkal elláttassanak és minő föltételekkel? 4. Lesz-e módjában, hogy az ország szegényebb vidékein a népet úgynevezett inségmunkával foglalkoztassa?”

Tallián Béla földmivelségi miniszter azonnal felelt az interpellációra:

A kormány átlátta fontosságát az interpellációban érintett ügynek s tett is intézkedéseket és szándékozik is még újabb intézkedésekkel szanálni a dolgot. Fölhívta a gazdasági tudósítokat még május 28-án, hogy időnként tegyegyenek jelentést a takarmány állapotáról és az erre irányuló szükségletéről. A jelentések be is érkeztek, de ezeknek eredménye elszomorító, mert 30, 50, sőt még nagyobb százalék hiányról is szólanak, de általános és teljes hiányról szó sincs. A kiviteli tilalom, más intézkedések, lombtakarmány és alomgyűjtési engedelmek és minden erdőben a legeltetési engedelem igen olcsó áron, úgyszintén a már korábban beállott időváltozás is ellensúlyozza a hiányt. A minisztertanács többször foglalkoz-

zott ezzel a kérdéssel s tágkörű felhatalmazást adott szőlőnek takarmány és tengeri beszerzésére. A kormány álláspontja az, hogy készpénzsegítséget adni nem helyes és nem célszerű. Ezzel szemben helyesnek és szükségesnek tartja, hogy ott, ahol szükségesnek mutatkozik és ahol szükség merül föl, munkát biztosítson az illető szegény embernek és pedig első sorban az 1904. évi XIV. t.-c., a beruházási törvény keretén belül akkép, hogy az 1904-re és esetleg 1905-re biztosított munkákon felül oly munkák is, amelyek a későbbi időre tervezettek, a beállott szükség folytán már most, 1904. őszén, sőt 1905. tavaszán is végrehajthatók legyenek. Magát a támogatást illetően a kormánynak az a nézete, hogy első sorban mindenütt csakis azok a szegény emberek részesülhetnek ebben a támogatásban, akik magukon másképp segíteni nem képesek. A kereskedelmi miniszter útasította az összes államépítészeti hivatalokat, hogy azokban a vármegyékben, amelyekben a beruházási hitel terhére foganatosítandó építkezések csak 1905. utáni időre voltak kilátásba véve, a terveket és költségvetéseket rögtön készítsék el: azokon a vidékeken pedig, ahol a beruházási javaslat nem kontemplál új munkálatokat, a törvényhatósági közúton szükséges nagyobb mértékű javítási terveket is adják be.

Az én tárcám terhére első sorban fölhitam a vízrendészeti és vízszabályozó társulatokat, hogy mindazokat a munkálatokat, amelyek költségvetéseikbe föl vannak véve 1904. és 1905. évre, lehetőleg úgy csoportosítsák és vonják össze, hogy már az idén, 1904. év őszén e munkálatok teljesíthetők legyenek. Azonkívül számba vettem azokat az állami vízépítési munkálatokat, amelyek szintén igen nagy mennyiséget tesznek ki, és ezeknek a munkálatoknak összes terveit elkészítettem. Azok készen is vannak és ahol és a mennyiben szüksége mutatkozik ilyen munkálatok teljesítésének, vagy olyan munkálat teljesítésének is, melyhez esetleg távolabbi vidékről nagymennyiségű munkást szállíthatunk, hogy azok ott téli keresményüket megkereshessék, e munkálatok ez év őszén, vagy a jövő tavasszal mindenesetre teljesíthetők lesznek. Azonkívül

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete

Bubapest, V. kerület alkotmány-utca 31. szám.

Gabona osztály. Vetőmag osztály. Gép osztály.
Frőtakarmány osztály. Gazdasági anyag osztály. Biztosítási osztály.
Tenyészállat osztály. Borgazdasági osztály. Díjszabási osztály.

Alapítóke: 520.000 korona. Tartalékalap: 210.000 korona. Forgalmi
vissztérítési alap: 80.000 korona. Tagok száma: 1023.

Prospectust ingyen és bérmentve küldünk!

Az 1904. évi őszi és téli

1006

anyag- és gép-árjegyzékünk

megjelent és kívánatra bérmentve és ingyen küldjük.

Egyéb idény árjegyzékünk a következők:

Tavaszi és őszi mag-árjegyzék. — Tavaszi anyag- és gép-árjegyzék. — Tavaszi szőlő és kertmivelségi árjegyzék. — Születi és borgazdasági árjegyzék. — Aratási és cséplési árjegyzék.

A szövetkezethez való belépés áldozattal nem jár.

Saját érdekünket mozdítjuk azzal elő. Nyomatványokat szívesen küldünk.

rendelkezésemre állanak még ugy a beruházási törvény, mint a tárcám költségvetésének keretén belül is egyéb szabályozási és patakrendezési munkálatok, amelyeknek összes terveit elkészíttettem és föl fogom használni akkor és ott, amikor és ahol azokat fölhasználni szükséges, szintén még ez év őszén, vagy a jövő év tavaszán. Az olyan munkálatoknál, ahol szüksége merül föl annak, hogy a legutóbb említett eljárást illetőleg az állam segítségével, vagy támogatásával bizonyos munkák hajtassanak végre, ott, ha az ilyen határozatok nem lennének gyorsan meghozhatók, s ha az illető testületeknek, községeknek, vagy vármegyéknek nem állana rendelkezésére rögtön pénz, hogy e munkálatokat megkezdhessék: a magam részéről hajlandó vagyok e munkálatokhoz szükséges pénzeket előlegként kiadni, természetesen az államkincstár részére későbbben való megtérítés kötelezettsége mellett. A szükségét szenvedő vidéken esetleg az állam által felállított raktárakban fognak árúsítani élelmicikkeket, s így elejét vesszük minden olyan zsarolásnak, amely a szegény embert bármely oldalról fenyegetné. Hasonló célból felhatalmazást kaptam a kormány részéről takarmányművek bevásárlására. A takarmányművek közül bevásároltam szénát, tavaszi szalmát, értakarmányt, tengerit, lucernát és lóheremagot. Mindezek részben élelmezésre, részben vetőmagként fognak szolgálni. A takarmányműveket úgy szándékozom elhelyezni, sőt már részben el is helyeztem az országban, hogy azok egyfelől olyan helyre jussanak, ahol részben tapasztalás alapján, részben a hozzám érkezett jelentések révén arról szereztem tudomást, hogy ott a takarmányművek ára mesterségesen felcsigáz-

tatott, másfelől pedig oly helyekre, ahol tudom, hogy takarmányművekben szükség lesz. Hogy azonban az ország lakossága ez intézkedések és kiadott rendeletek következtében túlságos vérmes és jogtalan reményeket ne tápláljon, szükségesnek láttam utasítani a főispánokat arra, hogy lássanak utána, hogy a törvényhatóságok és községek a törvényben megállapított kötelezettségeiket a szegényügy ellátást illetőleg a legnagyobb mértékben teljesítsék, az eziránti lépéseket minél hamarabb megtegyék. Megkerestem azonkívül a pénzügyminiszter urat és intézkedését kieszközöltem arra, hogy a mezőgazdasági szeszgyárak által termelt felesleges moslékot a gazdáknak eladhassák. Azonkívül sikerült a pénzügyminiszter beleegyezését kieszközölnöm ahhoz, hogy a dohánykórkat, amelyeket bizonyos időn belül a gazdák beszántani tartoznak, az idén kivételesen, téli takarmány céljából megtarthassák, sőt részben, mint takarmányt el is tehessék. Ezekről eltekintve a császári és királyi közös hadügyminisztérium, valamint a honvédelmi minisztérium rendelkezésére állott 12.000 mm. korpát a két minisztériumtól átvettem és az most kiosztás előlából rendelkezésemre áll. Támogatom ezenkívül a Központi Hitelszövetkezetet ez irányban megindított akcióját minden téren. Hogy csak egy példát említsek, felhatalmaztam a Központi Hitelszövetkezet útján a kisebb hitelszövetkezeteket arra, hogy a Központi Hitelszövetkezet jóállása mellett kisebb szövetkezetek tagjai hitelre szecska-vágokat kaphassanak, és pedig olcsón és hosszú törlesztési idő engedelmzése mellett, mert nagyon jól tudom, hogy ez évben éppen a kiszegésnek legnagyobb szüksége van arra, hogy minden takarmányát lehetőség szerint

szecska-val keverje, hogy jószágát képes legyen eltartani. Ezenkívül a székelyföldi kirendeltségnek 200.000 koronát csocsátottam garancia mellett rendelkezésre, hogy azok a kiszegés, a kiknek takarmányfőlölegük van, azon gazdától, a kiknek nincs takarmányuk, emezek tenyészállatait vásárolhassák, hogy ez által egyrészt az illető vidéken az árdepressziót megakadályozzam, másrészt, hogy a tenyészállatokat a vidék számára a a jövőre megmenthessem.

Az interpelláló is, a képviselőház is, az ország is megnyugodhatott abban, amit a földmívelésügyi miniszter mondott. Valóban az adott viszonyok között, a rendelkezésre álló eszközökkel többet és egyebet alig lehetne tenni, mint amit Tallián miniszter kiállításba helyezett. Ha valamit, úgy azt kell még kívánnunk, hogy ez a derék program éppen olyan lelkiismeretesen hajtassék végre, mint amilyen gondosan állítottott össze.

*

Hogy a miniszter által bejelentett nagy állami segélyakció a kellő sikerhez vezessen, ösmerni kell az egyes vármegyékben mutatózó takarmány- és tengerihányt.

A szolnok-dobokavármegyei gazdasági egyesület legutóbbi választmányi ülésén Szem-máry József egyleti titkár a következő, nagyon érdekes jelentést terjesztette elő ennek a vármegyének tengerihányáról:

I. Szükséglet.

1. *Emberek részére.* Egy béres vagy cseléd átlagos évi szemes tengeri járandósága a vármegyében 24-36 véka szemes tengeri szokott lenni, mely mennyiség elegendő az ő családja tengeri szükségletének a fedezésére. Átlagban vehetünk harminc nagy vékát ami (30 x 23 = 690 kiló) vagy 7 métermázsza. Egy családot átlagban 4 családtaggal számítva,

AZ „ERDELYI GAZDA” TARCAJA.

A gazda és az állatvédelem.*

Abban a hitben, hogy a kiállítás és az állatvédők közgyűlése sok gazdát s illetőleg állattenyésztőt hozt itt össze, előadásom tárgyául azon kapcsolat ecsetelését választottam, mely az állattenyésztő gazda és az állatvédelem között fenforog.

Megállapítható, hogy éppen az állatokkal folytonosan foglalkozó s azokból hasznot, vagy kárt látó gazda az, aki legkiterjedtebben utalva van a hasznos állatok védelmére és a károsok pusztítására, ő van leginkább és folytonosan azon helyzetben, hogy akarva, nem akarva állatvédelmet gyakoroljon, vagy azt mellőzze.

S ha egy mélyseges pillantást vetünk az állattartó mezőgazda jól felfogott magánérdekeire, szinte lehetetlenségnek látszik, hogy lehet gazda, a ki egyben nem állatvédő.

Akármiféle gazdasági hasznos állatnak

* A hódmezővásárhelyi állatvédők közgyűlésén előadta Monostori Károly tanár.

bármiféle hasznosítását tekintjük is, el nem érhető az a hasznosítás az állat megfelelő gondozása nélkül.

S pedig ha igaz és nagyon is igaz, hogy: „a célszerű és szakértelmes állatgondozás a legjobb állatvédelem”, — úgy kétségtelen, hogy az állatait már a maga érdekében jól gondozó gazda a legjobb állatvédő is! Csak-hogy az éremnek egy másik oldala is van. Ha valaki, hát megint a mezőgazda az, aki ugyan-csak saját, de a közjó érdekében is, erősen rá van utalva a káros állatoknak tüzzel-vassal történő irtására is, s mert ezt — a leimádkozhatatlanul kényszerítő körülményeknél fogva — cselekszi is, a méltányosnál jóval többször megdobálják az állatkinzó jelzővel. Pedig józan észszel nem lehet elvitatni, hogy az embernek a reá nézve káros és veszedelmes állatokat megölni, vagy szelidebben kifejezve: ártalmatlanná tenni jogában áll, sőt kötelessége; hiszen a társadalmunkra káros és veszélyes embertársainkat is ártalmatlanná teszszük jogosan, sőt meg is öljük, már nem tudom, jogosan-e; de valamiként embertelenség kinezva tenni ártalmatlanná az embert, úgy

embertelenség kinezva pusztítani el azt a káros, veszélyes állatot s még inkább így megölni azt, a melyet táplálékul akarunk felhasználni. A hasznos és káros állatok megölésének annyi humánus módja van ma már, hogy ebben állatkinzásra vetemedni nem szükséges s a szakértelmes, emberséges gazda vagy más ember nem is vetemedik arra.

Azt mondom s ismételem, hogy a szakértelmes és emberséges gazda. Ez a gazda az, a ki tenyészített és tartott hasznos állatainak, de még a káros rovarokat pusztító éneklő madaraknak is a legjobb védője. Mert hiszen mi mindent cselekszik az ilyen gazda, mikor gondozza, kezeli, ellátja, hasznosítja állatait? Már tenyészállatainak megválasztásával azon van, hogy csak a kitűzött célnak megfelelő, ép, egészséges példányok szaporodjanak s ne essenek utánuk életre gyenge, betegeskedő, kinlódó, nyomorult ivadékok. Állatját az ilyen gazda igyekszik általában oly életfeltételek közé juttatni, a melyek között ép, egészséges, életvidor, hosszú életű, hosszasan és jól hasznosító lehet. Hát mi ez, ha nem a legeszményibb, legjobb állatvédelem? Mi az, ha nem a

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank R. t.

Teljesen befizetett alaptőkéje 1.200.000 korona.

Kolozsvárt, Mátyás- király-tér, 7. sz. saját házában.

Betétkeket előnyös feltételek mellett fogad el könyvecskékre, vagy folyószámlára és azokat felmondás nélkül fizeti vissza.

Váltókat olcsón számítól le.

Előleget ad értékpapírokra és kézi zálogra.

Jelzálogos kölcsönöket nyújt földbirtokokra és kolozsvári házakra. Törlesztés kölcsönöket közvetít a Hazai Takarékpénztár részére.

Ártáraktárai (a pályaudvar mellett) olcsón kezelik a botárolt árukat és azokra előleget adnak. Ugyanott kölcsönzések is kaphatók.

Ugyanott a

The Gresham Életbiztosító Társaság Vezérügynöksége.

(1007.)

esik abból 1—1 családtagra 175 kiló, melyet úgy tekinthetünk, mint egy tengeri fogyasztáshoz szokott megyei lakos évi tengeri szükségletét.

Az 1900. évi statisztikai összeírás szerint a vármegye 236526 lelket számláló lakossága közül oláh 180000, kiket átlagban mind tengerit fogyasztó román értelmiség helyét egyéb anyanyelvű parasztság tölti ki.

Ezen alapon megejtve a számítást $180000 \times 175 = 315000$ métermázsá vagyis 3150 vasúti kocsi az emberek tengeri szükséglete.

2. *Állatok részére.* Községenként átlagban fel lehet venni, hogy vagy 20 darab malacot javítanak 50—50 kiló súlylyal, vagy pedig 10 drb sertést hizlalnak és ezek mind egyike produkál 100 kiló súlyszaporodást.

Száz kiló súlyszaporodáshoz szükséges 500 kiló tengeri, tehát 10 darab hizlalásához 5000 kiló vagyis 50 métermázsá, ami 317 községnél kitesz 15850 métermázsát vagyis 158 vasúti kocsit.

3. *Vetőmag szükséglet.* A mellékelt statisztikai kimutatás szerint vármegyénkben 1901-ben 108000 hold tengeri vetés volt. Ezt véve alapul 108000×23 (kilóval, ez egy nagy véka súlya, amennyit a nép nálunk szórva vetni szokott) = 24840 métermázsá 248 kocsinakomány.

4. *Szeszgyárak részére.* Nyolc mezőgazdasági szeszgyárnak összesen 9166 hektár alkohol termelése van engedélyezve. Egy hektoliter alkohol 3 hektoliter tengeriből léven nyerhető, kell az engedélyezett mennyiség előállításához $9166 \times 3 = 27498$ hektoliter tengeri, ami $\times 75$ kilóval kitesz 20613 métermázsát, vagyis 206 kocsit.

Összesítés.

Szükséges:	1. Emberek részére	3150 kocsit.
	2. Állatok	158 "
	3. Vetőmag	248 "
	4. Szeszgyárak	206 "
	Összesen	3762 "

szemes tengeri.

II. Fedezet:

108000 hold tengeri vetés után átlagban

a községi előjárók szeptember első napjaiban tett jelentései szerint holdankint remélhető 2 métermázsá; a szeptember hó első napjaiban és folyamán beállott esőzések azonban a szemképződés rendjén javítottak a helyzetet, miért is — feltéve, hogy be fog érni — átlagban 3 mázsányi termés remélhető. (Tengeriben az évi átlagos közepes termés 7 métermázsára tehető) és így $108000 \times 3 = 325000$ métermázsá vagyis 3240 kocsi a fedezet.

Szükséglet	3762 kocsi
Fedezet	3240 "

Hiány 522 "

Ezen jelentés alapján a választmány mint a vármegye mezőgazdasági szakbizottsága a következőket határozta:

Bizottság felkéri az elnököt, hogy a tengeri hiányra vonatkozó egész számítási munkálattal, mint a bizottság által helyesnek találta, terjessze a főispán elé és kérje fel a bizottság nevében, hogy felsőbb helyen oda hatni sziveskedjék, hogy a járások központjaiban állami tengeri elárúsító központok létesíttessenek, hol pénzért mindenki, a vagyon-talan és keresetképtelen nép pedig hosszú lejáratú kölcsönre tengerit kapjon.

Nagyon kívánatos lenne, hogy az összes erdélyrészi vármegyék hasonló módon állítsák össze tengeriszükségletüket és illetőleg hiányukat, mert ezzel nagy mértékben előmozdítható lenne a kormány programjának megvalósítása.

Hogyan takarmányozunk a télen?

5. Az „Erdélyi Gazda“ szerkesztősége következő három kérdéssel fordult hozzám:

1. Milyen takarmányozási eljárással fogja a jószágállományt kiteleltetni?

2. Milyen módon gondoskodik takarmány-szükségletének beszerzéséről?

3. Mily takarmányozási módot ajánl követendőnek?

Ezen három kérdésre igyekszem lehetőleg pontosan az alábbiakban válaszolni.

Mindig szem előtt kellene tartani ezt az igazságot, hogy a gazda számoljon; de talán soha sem volt oly fontos az a számolás, mint

az idén. Ma már minden, bár csak félig-meddig képzett gazda is elősmeri a takarmány-szabványok és ezek alapján a takarmány-szükséglet kiszámításának fontosságát, de bizony kevés gazda használja; mit tulajdonképpen csodálni nem lehet, mivel a szokásos számítási mód nehézkes, hosszadalmas s igen könnyen zavarra ad alkalmat, ezért bizony az olyan gazda is, ki ezen számítás minden csínját-binját ösmeri, többé-kevésbé irtózik tőle, s inkább megmarad a régi s bizony sokszor drága takarmányozásnál. Van azonban egy számítási mód, melyet Dr. A. Stutzer, a kö-nigsbergi egyetem agrikulturn-chemiai intézet főnöke ajánl, amely sokat egyszerűsít a takarmányadagok kiszámításánál s melyet röviden ösmeretek. (Bővebben talán a tél folyamán.) Munkája címe: „Praktische Einleitung zur Berechnung der Futterrationen von dr. A. Stutzer Berlin 1904.“ Megengedem és elősmerem, hogy ezen eljárás a teoriába nem elég pontos, de a praxisnak teljesen megfelel, annál inkább, mivel a takarmány-tabellák számai csak átlagszámoknak tekinthetők s nézetem szerint ezen számok csak tájékoztatók a gazdát, hogy ennyit meg ennyit ettetem; a gazda megfigyelése szerint kell hozzá adjon vagy elvegyen belőle szükséglet szerint; s éppen ezért mesterség a takarmányozás és soha se lehet egyszerű számtani kérdéssé.

Dr. Stutzer abból indul ki, hogy sok oly anyag van a takarmányban (celulose, nyersrost, stb.) melyek tápláló hatása ma még vita tárgya, ezek a számításhoz teljesen mellőzhetőek, de megjegyzem, hogy a zöldtakarmányok nyersrostja másképpen viselkedik; de ez most nem tartozik ide. Egy további egyszerűsítés az, hogy az amidokat szintén figyelmen kívül hagyja, miután ezeknek a termelésre befolyásuk nincsen és fölvételük a számításba csak zavart okozhat. Végre még azáltal is egyszerűsítették a számítást, hogy a zsir mennyisége nem lesz külön fölvéve, hanem együtt a szénhidratokkal. Tudvalevő dolog, hogy a zsirok értéke 2:2 szer nagyobb, mint a szénhidratoké, Stutzer tehát a zsir mennyiségét szorozza 2:2 és az eredményt az emészthető szénhidratokhoz hozzá adja Ezen szempontok figye-

legtökéletesebb állatvédelem, mikor a gazda azon van, hogy állata szükségét semmiben ne szenvedjen? Mi az, ha nem a legjobb állatvédelem, mikor a gazda állatait célszerű tartózkodási helyeken a viszontagságoktól védi, bántalmaktól óvja, tisztántartásukról, megfelelő kényelmükről, nyugalmuokról gondoskodik? Nem a legszebb állatvédelem az, mikor a gazdának szorgos gondja van arra is, hogy állata elég mennyiségű, jó minőségű táplálékhoz jusson, munkában ne zsarolódjon, meg ne sérüljön, meg ne betegedjék, nyomorultul el ne pusztuljon? Igenis, a cél- és okszerű állatgondozás a legjobb állatvédelem s dicséret adassék azoknak, a kik így védik az állatokat.

Lehet-e hát — kérdezem — gazda, aki egyben nem állatvédő?

A letagadhatatlan tényt kellene arcul vernem, ha azt mondanám, hogy nem lehet ilyen gazda! És sajnos, van olyan gazda is elég, a ki nem állatvédő s még jó, ha csak tudatlanul és nem tudva állatkinzón! És az én tapasztalásom szerint gyakran az embertelenség is kiformalja az ilyen állatkinzót, de legáltalánosabban a *tájékozatlanság, vagy éppen a teljes tudatlanság az, a mi felidéri, hogy nem minden gazda az a minék saját jól felfogott érdekeinél fogva már lennie kellene, hogy t. i. nem állatvédő.*

Harminc esztendeje járom a szakmabeli gyakorlatnak rögzös útját, megláthattam hát, hogy az állatgondozás és védelem elveinek és szabályainak nem ismerése, vagy félreismerése, avagy nem méltatása az, a mi saját pénzübeli érdekeivel is ellentétes cselekvésekre visz sok gazdát a maga kárára, de gyakran kárára az állatokba rejtő közvégyonnak is.

E téren az okatlan a veszélyes hanyagságoknak és cselekvéseknek oly garmadájára tudnék rámutatni, amely órákra is igénybe venné az önök már is bizonyára kifáradt türelmét, azért csak egy párra legyen szabad rámutatnom, bizonyítandó, hogy az állatvédelem gyakorlása sok gazdánál a foglalkozással kapcsolatos, attól észszerűen el se választható oly valami, aminek gyakorlása nélkül boldogulni nehezen vagy sehogy, aki ennek elkerülhetlenül szükséges voltát felismerni nem képes, vagy alkalmazni kényelmes, avagy tudatlan.

Bocsánatot kérek: igazmondás, nem ember szólás; de én sokszor megsirattam már életemben istállókat és abban a szennyben, bűzben, sötétségben köhécselő s nemkülönben könnyező nyomorult, kinlódott állatokat, talán azért is, mert számalom fogott el, de bizonyosan azért, mert döglöttes volt ott a levegő és

piszok s ez volt, ami szemeimet könnyezésre marta. Hát nem önmaga alatt vágja a fát az efféle istálló állatainak tulajdonosa s állatot véde az ilyen ember, vagy állatot, sőt embert is kinez? Avagy az a fuvaros, aki rossz útbán is akkora terhet rak állatai után, mint jó útbán, a szomszédjának okoz-e gyakran kiheverhetetlen kárt, vagy önmagának, ha állata szügye feltörök, izülete túlfeszül, ina, izma szakad, kidül, összeroskad s páráját kiadja? Vagy az a gazdasszony, akinek szép kis egészséges baromfiállománya van s át-át nézeget kománéhoz egy kis friss pletykára, holottan is pl. kolerában már napok óta pusztul a tyúk, a réce, a lud, — nem badarul cselekszik, hogy talán tudatlanul, vagy a veszélylyel nem törődve, a fertőző betegséget saruján, topánkáján a saját portájára hurcolja? Mindezekből bizonyos, hogy:

1. Az állatvédelem az állattenyésztőnek és állattartónak saját pénzügyi érdekében álló kötelessége; következésképp

2. el se képzelhető igazi szakértelmes, ésszerűen működő gazda, aki az állatok védelmét nem gyakorolja; mert

3. aki ezt nem cselekszi, vét önmaga. de vét a közjó ellen is és ráadásul kiérdemli még a távolról se diszes embertelen, vagy állatkinzón nevet; ezekből folyólag elodázhat-

Legnagyobb választék és legjutányosabb árban kapható.

Divatos **főrről ingek**, alsó-madrágok, gallérok, kékzők és finom angol és francia zsebkendők.

Női len és chiffon ingek, bugyigók, szoknyák, hálós ingek és kabátok.

Flu és leányka fehérnemű minden nagyságban és minőségben állandó raktár.

Sárga Kristóf

fehérnemű, vászon és szőnyeg nagy raktára

Kolozsvártt, Deák Ferencz-u. 3.

Matrac, paplan, pokróc, valamint mindenféle ágyluzat szakszerűen készítve, olcsó árban található.

Minden fajtájú és nagyságú szalon, ebéllő és futószőnyeg, gyapjú és csipke függönyök.

Amerika önműködő ablak-roletták egyedüli főraktára.

lombbevételével állította ő össze tabelláit. A takarmány összeállításánál tehát figyelembe kell jöjjön:

1. Szárazanyag tartalom (Tr. M.)
2. Nitrogén tartalmú anyagok (Nh.)
3. Nitrogénmentes anyagok (Nfr.)
4. Táparány.

Ezen számok a Stutzer-féle munkában nagyon sok takarmányra össze vannak állítva s minden átszámítás nélkül fel lehet őket használni; a táparányt természetesen esetrelétre kell kiszámítani, de ez már kicsiség. Könnyebb megérthetőség okából ime mutatványnak pár tabella.

Jó réti széna.

Kilóban	Tr.M.	Nh.	Nfr.
1	850 gr.	60 gr.	294 gr.
2	1700 "	120 "	588 "
3	2550 "	180 "	882 "

stb. 7 kilógig.

Búza-szalma.

Kilóban	Tr.M.	Nh.	Nfr.
1	855 gr.	8 gr.	144 gr.
2	1710 "	16 "	288 "

stb. 10 kilógig.

Ezen tabellák segítségével állítottam össze takarmányozásomat. Adok pld. 450 kiló élő-súlyra jármos ökröknek most nehéz munkában:

- 9 kiló szénát,
- 5 " zab polyvát,
- 5 " zab-szalmát,
- 4 " II. o. zab-darát,
- 9 " búza-szalmát

A polyva, a szecskázott szalmák sós vízzel s a zab darával leöntve, füllesztve lesznek, a szénát szálon kapják. Eddigélé ökreim conditioja jó, dacára a nehéz őszi munkának. A télen pihenéskor kapni fognak:

- 10 kiló vermelt lapit,
- 12 " búza-szalmát,
- 4 " tépett kérést.

Egyéb állataimnak is ezek szerint számítottam ki napi porciójukat, a fejős tehének erőtakarmányt is kapnak, a borjak zab és lóbab darát s szénát.

A második kérdésre, t. i. milyen módon

lan kötelessége tehát minden állattenyésztőnek és állattartónak azon ismereteket megszerezni, amelyek a hasznos házi állatok legjobb gondozására, tehát legtökéletesebb védelmére vonatkoznak, de kedves és elodázhatlan kötelességük az állatvédő egyesületeknek, gazdasági egyleteknek, gazdaköröknek és más szaktestületeknek és közegeknek is, hogy az állatvédelmi, állategészségügyi tudnivalókat terjeszszék s ekként a hazánkban még sűrűn észlelhető ebbeli károk mérséklésében és megszüntetésében hathatós szerepet játszanak egyesek javára s a köztudomány előnyére.

Ebben a tekintetben sok történet újabb időben hazánkban s örvendek, hogy a gazdasági egyesületek zöme felírta zászlójára az állatvédelmi eszmék tisztázását és terjesztését. A budapesti anyaegyesület nevében, melynek szerény tagja vagyok, szívből üdvözlöm e téren a hódmezővásárhelyi munkásokat és a nemes ügy érdekében, s a gazdasági boldogulhatás érdekében is csak kívánnom lehet, hogy az igazi jó állatvédő mezőgazdák seregébe minél többen csoportosuljanak minden oldalról, hogy majdan eljöhessen az idő, amikor elmondható lesz, hogy: minálunk szép Magyarországon olyan gazda, aki egyszersmind nem állatvédő — nincsen!

gondoskodik takarmány szükségletének beszerzéséről, következő a válaszom:

Hiányzó takarmányom pótlására, bevermeltem circa 1000 mmt. és pedig mogyoró, fűz és nyárleveleket, továbbá vettem lacta mellasztót, föl fogom etetni összes szalma, polyva, törek készletemet, továbbá a tengeri lemorzsolása után megörölöm a csutkát és miután valószínűleg nagyon sok lesz a gyenge kukorica, úgy ezt is megszáraztam s csutkástól megdarálva föletetem. Vettem őszi borsót, őszi bükkönyt, biborherét, hogy korán legyen zöldtakarmányom. A mi lekaszáható, legyen az nád, sás, burján, fű, stb. lekaszálom s miután most már a szárítás nehéz dolog, bezombolyázom. A körét Cormick-féle tépőgéppel fogom széjjeltépetni, hogy semmi kárba ne vesszen.

A harmadik kérdésre igen nehéz a válasz; számítsa össze a gazda takarmány szükségletét és készletét, számítsa ki és határozza meg a napi adagokat, üljön a télen otthon s örködjön szigorúan afelett, hogy a takarmány ne prédálódjon. Szalmát, stb., s ha van gyengébb minőségű széna, szecskázva és füllesztve kell etetni, ezáltal nemcsak legalább 25% megtakarítás érhető el, hanem csak így lehetséges a nagy quantum szalma megevésére bírni az állatot. A füllesztésnél a jászlak meg füllesztők tisztán tartására fordítandó nagy figyelem. A jó szénát kis adagokban szálon kell adni. Ne kiméljen a gazda fáradtságot, hanem ha még nem tette, gyűjtsön lombtakarmányt, vágjon le minden levágható zöldseget s zombojazzza be; így talán sikerülni fog a tavaszt megvárni s nem kell elpredálni a marhaállományt.

Maros-Némethi.

Br. Kemény József.

6. Habár csak $\frac{2}{3}$ -ad rész annyi takarmányom termelt, mint tavaly — nagy takarékosággal — a szeptember hó folyamán javult mezők-, lóhere- és lucernásokkal, melyek a már elhelyezett takarmányok érintetlen hagyását november hóig, sőt kedvező időjárás esetén decemberig is lehetővé teszik, hiszem, hogy állatállományom a rendelkezésemre álló takarmánykészlettel kitelhelhető lesz.

A telettetést búza, árpa és zabszalmával, törek, polyva és szecskázott kukoricaszárral tervezem. A szecskát polyvával keverten, sózva füllesztem és ehhez kezdetben tököt, később répát adok.

A lucerna és lóhereszalmát szintén szecskázom és annak polyváját melasszal leöntve és megkeverve etetem.

Mint hogy az idén nem hizlalhatok — a hizók által jó években fogyasztani szokott szálas takarmányt a tavaszi szántás-vetési munkálatokra hagyom. Szükséges és jó ez azért, mivel bármilyen erőtakarmány sem képes az igás erőanyagot és annak munkabírását annyira elősegíteni, mint a jó réti széna. Bár kevés termelt az idén, minősége sokat ér. Tápereje pedig — tapasztalatom szerint az erdélyi magyar fajta marhánál — különösen munkában levő állatoknál — pótolhatatlan.

A szalma és polyva félék föletetése folytán minőségileg gyengébb — mennyiségileg jóval kevesebb trágyám lesz, mint más években szokott lenni és ez nálunk, erdélyi gazdáknál igen érzékeny kár.

A takarmányozásnál a lehető legnagyobb takarékoságot az adagok egyenletes megszábasával igyekszom elérni. Az idén ad libitum még a szalma sem lesz etetve. Az állatállományt jobb ápolásban fogom részesíteni és

az ápoló cselédek számát szaporítani. A gyakori takarítással nemcsak étvágyukat remélem fokozhatni, hanem egyúttal az ideiglenesebb és szokatlan takarmányozási mód kellel élvezhetőségre képessé is óhajtom tenni.

N-Iklód.

László László.

7. Ha valaha, úgy az idén ajánlatos, hogy minden gazda számítással ossza be állatainak takarmányozását; mert nemcsak avval a körülménnyel kell számolnia, hogy van e, avagy beszerezhető-e elegendő takarmány, elégséget állatjai részére, hanem avval is, hogy kifizeti-e magát saját takarmánykészletét, esetleg drágán beszerzendő idegen, többnyire eddig nem ismert póttakarmányokat állatjaival föletetni. Szerény nézetem szerint, minden gazdának már most, mielőtt még az általános takarmányhiány gazdaságában mutatkozik, célszerű volna összes állatjait szigorúan mustrálás alá venni és kiselejtetni, még pedig lenni úgy, hogy tenyészmarháiból az arra nem alkalmasat és növendékmarháiból, a véneket most őszi értékesítse húsnak, mert azok határozottan nem fizetik a drága telettetést és tavaszkor sem fog árban többet elérni, mint most. Ezen eljárás még rendes takarmányárak mellett is ajánlatos, annál inkább ma; mert ezen eljárás következtében, először több takarmány marad azon állatjai részére, melyekre okvetlenül szüksége van és állatállománya elsőrendű marad — jobban jön ki a gazda kevesebb jó állattal, mint sok gyengével.

Továbbá nagyon ajánlatos arra vigyázni, hogy az állatok lehetőleg egyenletes és egyforma minőségű takarmányokat kapjanak, nehogy sok mű- és póterőtakarmány után egyszerre csak szálas takarmányra kerüljenek; mert akkor könnyen megeshetik, hogy visszases áll be és elenyészik a drága takarmányon szerzett állatérték-többlet; ezen körülmény fokozottabb méretekben veendő figyelembe az igás állatoknál, mert esetleg a szántásnál nem kapni a megszokott eledelt és az már nagyobb baj lesz! Azonkívül az egészséges fiatal állat, hasonnemű takarmányból sokkal könnyebben és jobban megélhet, mint a vén és elcsenevészedett állat, úgy hogy utóbbi körülmény százalékban is kifejezhető, különösen a hizalásnál. Nagy gond fordítandó arra, hogy az istállók télen elég meleg legyenek, mert a meleg istállóban az állat kevesebb takarmány mellett jobb állapotba hozható és marad, mint több takarmánnyal hideg istállóban.

Különben is igen ajánlatos lehetőleg a súly szerinti etetés, mert legalább tudni fogja a gazda, mennyit fogyaszt naponta az állatállománya.

En rendelkezem elegendő szeszmoslékkal, hizlalni keveset fogok, hanem szálas takarmány hián sertéseket és növendék állatokat fogok soványan teletetni.

Kolozsvár.

Tischler Mór.

8. A takarmányhiányon a következő módon szándékozom segíteni:

A juhokat mindenáron eladom. E célból a fejést még augusztus közepén megszüntetem, minek folytán juhaim, a meglehetősen jó eszköz erdei legelőn annyira meghiztak, hogy élősúlyban a 36 kgmot meghaladják.

Reményem, hogy a mézárós tisztességes árban megveszi.

Mint hogy takarmány szükségletem a juhok eladása mellett sem lesz fedezve: a hiányt úgy szándékozom pótolni, hogy a szalmát és

Szőlők rigolozását gözkekével

70 80 cm. mélyen, jutányos árban olvállalja s a jövő évi munkára is előjegyzéseket már most elfogad

1297

Timár János

Maros-Szent-Királyt.

A gözke jelenleg megtekinthető munkaközben Alsó-Gáld, Krakkó, Czelná, Sárd szőlőhegyeiben.

kórét megapritom, erre a célra készített ládákban, sósvizvel leöntve és rétegenként tengeri darával behintve: fülleszteni fogom.

Ha ez sem lesz elég: a mult evi tengeri csutkát megörlöm s hasonló módon fogom fülleszteni és felétetni.

Meghívánom jegyezni, hogy a nyár kezdetén a bajt előre látva: tengerimből egy szemet sem adtam el s a csutkát nem engedtem feltüzeln.

Középlak.

Id. Sipos Gábor.

KISEBB SZAKKÖZLEMÉNYEK.

+ **A tengeriszár föltépeése.** Éppen a mostani időben, mikor a gazdák a takarmány-szükséggel küzdenek, érdekes lehet egy olyan újdonságról beszámolni, mely Amerikában már nem újság, nálunk azonban még nagyrészt ismeretlen. Az Egyesült Államokban készül az úgynevezett „Shredder“ gép, mely egyenesen erre a célra készült szerkezetével a tengeri szárat alkalmas módon fölfosztja, föltépi és ezáltal a kemény, rághatatlan szárat jó takarmánnyá alakítja át. Az első ilyenmű gépet a Schaumburg-Lippe-féle viroviticai (Szlavonia) uradalom hozta üzembe, és meglepetést okozott munkájának azon mennyiségével és minőségével, amelylyel a tengeri szárat állati takarmánnyá alakítja át. Tudvalevőleg a rendszeren követett tengeriszár-takarmányozásnál, csak a szár hegyén levő levélzetet és zászlot értékesíti a jószág, a szárat magát pedig a trágyába szokta taposni, mert nem tudja megrágni, holott tápláló értéke a szalmánál nagyobb és körülbelül megfelel a közepes rétiszenának. Nem igen kell bővebb magyarázat ahhoz, hogy az idej télen a tengeriszár racionális fölhasználása, a szár kemény rostjainak szétszedésével milyen jelentőségű; de az behonyosodott dolog, hogy ugyanolyan mennyiségű, de így elkészített tengeriszárral a felével több állat teletethető ki. A horvát-szlavon kormány ezeknek az előnyöknek tudatában ilyen „Schredder“-t szerzett be a bojzakovinai állami uradalomba és ezeknek beszerzését a községeknek és szövetségeknek ajánlotta. A legtöbb „Schredder“ olyan szerkezettel bír, hogy a szétszedett rostú tengeriszárat mindjárt szekérre, vagy padlásra juttatja föl. A gépek ára nagyság szerint 500—1000 K. darabonként. A román kormány a mintagazdaságok részére kísérletkép már több ilyen gépet szerzett be. A magyar kormány azonban még nem tett lépéseket ez irányban. Megjegyezzük, hogy ilyen gépet báró *Kemény Fózsef* maros németi gazdaságába már beszerzett és a Kühne és M. Cormick cégeknél lehet venni.

+ **A sertések tisztántartása kevés alommal.** Sok gazdaságban nagyon kell az idén az alommal takarékoskodni. A sertéseknél az almozás szüksége nagyon változó. Vannak sertések, melyek rövid idő alatt elrontják az almot és mégis mindig loncsosak és piszkosak, mások meg aránylag kevés alom dacára is egész tiszták maradnak. Az első esetben és ha az almozásra nem fordítjuk a kellő gondot, gyakran megcsik, hogy az állatok saját sarukban kénytelenek lefeküdni, ami pedig egészségükre ugyancsak ártalmas. Ezeket a hátrányokat elkerülendő és az állatok jólétének megóvása céljából a sertésólaknak egy praktikus berendezését ösmertotjuk. Ez a berendezés nagyon egyszerű és bárki által könnyen létesíthető. Abból áll az egész, hogy a sertésólat egy 10—20 cmtr. magas deszkával két részre osztjuk. Az alom a vályúval szemben levő osztályba jön. Itt van az állatoknak fekvőhelyük, amely olyan nagy legyen, hogy benne kényelmesen fekhessenek; de nagyobb fölösleges. Ezért jó, ha a falba illesztett több lécs segítségével a deszkát a szerint, amint az állatok növekszenek, kitölthetjük. Kezdetben az almot gyakrabban meg kell újítani, mert a sertések a deszkán át kitorukálják; de később egészen hozzászoknak, nem tőrják ki az almot és nem piszkítják a fekvőhelyüket. Malacóiban nem ajánlatos ezen berendezés.

+ **Borjazási idő és tejhozam.** Hogy a borjazási idő és a tejhozam közötti kölcsönhatást illetőleg támaszpontot nyerjenek, Dániában egy egész év folyamán 1472 borjazási esetet figyeltek meg a tejelés szempontjából. Az eredmény a következő volt:

A borjazás ideje	Az esetek száma	Évi átlagos hozam tej	Átlagos zsírtartalom	hozam vaj
Augusztus	74	7406 font	3.34%	123.68 kg.
Szeptemb.	104	7950	3.37	133.96
Október	156	8549	3.35	143.20
November	188	8289	3.40	145.08
December	154	7882	3.37	132.81
Január	122	7803	3.36	131.09
Február	149	7552	3.43	129.00
Március	173	7423	3.37	125.07
Április	142	6900	3.40	117.30
Május	104	6622	3.35	109.92
Junius	83	6342	3.35	109.58
Julius	43	5800	3.45	100.05

Átlag 7561 font 3.38% 127.78 kg.

A legnagyobb tejhozam tehát Dániában a késő őszi leborjazásnál volt észlelhető, és pedig október és november hónapokban.

+ **Patkányok irtására** a münsteri botanikus kert igazgatója a következő módot ajánlja: Nyers húst és rendes vöröshagymát vágjunk össze jó finomra és keverjük jól össze, aztán ezt a keveréket zsírban, vagy vajban pirítsuk meg kissé és tegyük ki a patkányjárta helyre. Miután a patkányok három nap alatt ehhez a helyhez és ehhez az ételhez hozzászoktak, helyettesítsük a vöröshagymát tengeri hagymával (scilla maritima), mely a patkányokra nézve mérges hatású. Ennek a szernek értéke abban van, hogy a patkányok nem veszik észre a változást.

HAZAI LAPSZEMLE.

A „Köztelek“ folyó hó 8-ik számában *Linhart György* a magyaróvári növényélet- és kórtani állomás vezetője a *vetőmagcsávázásról* írt cikkében a mostanában több oldalról ajánlt *formalinnal* való csávázásnak hátrányait sorolja föl és a következő eredményre jut:

Ezen csávázási mód helyesen alkalmazva jó, miről a magy. kir. növényélet és kórtani állomás magyaróvári kísérleti telkén magam is meggyőződtem. Mindazonáltal ezen eljárást az én csávázási eljárással szemben mégsem ajánlhatom és pedig a következő okoknál fogva:

1. A formalinnal való csávázás bizonyos körülmények mellett károsan hat a vetőmag csiraképességére, és pedig már akkor is, ha véletlenül csak kissé erősebbre, pl. $\frac{3}{4}$ % osra készítjük az oldatot, ami a gyakorlatban könnyen megeshetik és már ez elég arra, hogy a vetőmag csiraképességét károsan befolyásolja. Ugyanez történik, ha a vetőmag tövedésből 3

órán túl marad a csávázó folyadékban, ami a gyakorlatban szintén könnyen előfordulhat.

2. A cséplés alkalmával, különösen a géppel való cséplésnél a szemek nagyrésze gyakran megsérül, noha szabad szemmel nézve teljesen sértetleneknek látszanak, mégis többnyire kisebb-nagyobb repedésekkel és sérülésekkel bírnak, minek következtében a fenti csávázási eljárás mellett többé-kevésbé, de gyakran nagy mértékben szenvednek csiraképességükben.

3. A csávázó oldatba jutott üszögspórákkal telt szemeknek, — ha a vetőmagot még oly elővigyázattal öntjük is az oldatba és ha utána többször felkavarjuk is azt, — nem mindenike jut a folyadék felszínére, hogy azt onnan lemerithessük és eltávolíthassuk, egy része azoknak a vetőmag között marad és megtartja fertőző képességét.

4. A formalinnal való csávázás, mint azt az előbbiekből láthatjuk, jóval költségszerűbb és hosszadalmasabb is, mint az általam ajánlott csávázási eljárás, t. i. a vetőmagnak mosása $\frac{1}{2}$ —1%-os rézgalicoldatban, amely a cséplés alkalmával megsérült szemek csiraképességének sem árt és helyesen végrehajtva a gyakorlati követelményeknek teljesen megfelel.

Miért is a vetőmagnak $\frac{1}{2}$ —1% os rézgalicoldatban való mosását — még mindig — mint a legegyszerűbb, legolcsóbb és a gyakorlati követelményeknek teljesen megfelelő csávázási eljárást ajánlhatom.

Akik ezen eljárás részletes leírását beszerezni óhajtják, azok egyszerű levélben forduljanak a m. kir. növényélet- és kórtani állomáshoz Magyar-Óvárra, mely azt az érdeklődőknek ingyen megküldi.

A „*Debreceni Gazdasági Lapok*“-ban a *tengeri csutka* takarmányértékéről ír *dr. Bayer Ferenc* s ezen érdekes cikkből a következőket közöljük:

Cselkó és Kosutány: *Takarmányozástan* című munkája közli *dr. Th. Dietrich* és *dr. J. König* vegyelemzésében a föltakarmányozható különféle anyagok tápértékének táblázatos kimutatását. Ebből számítható ki, hogy az eddig nálunk alig használt *tengericsutka* olyan értékes takarmány, mely nyers és éleszthető alkotórészei, meg ezek arányánál fogva arra való, hogy pótolja a hiányzó szénát és helyettesítse a föletetni szokott szalmát, sőt abrakul is szolgáljon, még pedig nemcsak szükségből, mint a jelen esetben, hanem észszerű gazdálkodás mellett állandóan téli takarmányozásban.

Vegyük előbb egyenként szemügyre az alkotórészeket, aztán pedig ezek összegét a különböző takarmányokban. A tengeri-csutka: 1. *nyers fehérjében* megközelíti a moharszénát s belőle több *a) éleszthető*, mint a silány réti szénából; 2. *nyers zsírja* ugyancsak annyi, mint a rozs-szalmáé, de az ebből *b) éleszthető* mennyiség megegyezik a zab-szalmáéval; 3. *nitrogén-mentes anyag* tekintetében a tengeriszárat meghaladja és ebben is megközelíti a moharszénát; az ebből *c) éleszthető szénhidrát* pedig túl megy a tengeriszár és zab-szalmán, sőt az árpa-szalma mennyiségén is; 4. *nyers tápanyagok összességében* megint a moharszénát közelíti meg, és *d) éleszthető tápanyagok összessége* dolgában legközelebb áll a silány réti szénához; mindezeknél fogva 5. *nyers tápanyag* tekintetében alig marad el a moharszénától.

Mindennemű, vízben oldható és szavatolt beltartalmú **műtrágyafélék**, ugymint: csontliszt és ásványi **szuperfoszfátok**, valamint a tavaszi vetések trágyázására alkalmas különböző: nitrogén és káli tartalmu szuperfoszfátok és chilisalétrom a legjobb minőségben és a legkedvezőbb feltételek mellett kaphatók a:

Zalathnai Kénkovand-Ipar Részvénytársaságnál

Központi irodája: BUDAPESTEN, IV. ker., *Mária Valéria-u. 7. sz.*, a hova a rendelések és mindennemű kérézősködések intézendők. Rendeléseket készséggel elfogad és közvetít az Erdélyi Gazda közvetítő osztálya. A gyár árjegyzéke lapunk minden számában található!

De a tengericsutka tápértéke is fokozható, kivált árpaszalma vagy tengeriszár szecskájával és sósvizzel *füllesztés* útján, amikor azután mindhárom rendbeli tápanyagban teljesen kielégítő takarmányhoz jutunk, s csak a kellő mennyiséget kell megtalálnunk, hogy állataink jó erőben maradjanak s jövedelmezően termeljenek is.

Következtetésem gyakorlati értékét takarmányozási kísérletekkel próbáltam megállapítani. — Kühne féle „amerikai csövestengeri daráló gép”-en kospasz tengericsutkát (tavalyit) őrltettem kétféle finomságban. A gépet hajtó lovak a daráló aljából mohón ették a csutkadarát. Fejős teheneink hasonlóképpen jó étvágygyal fogyasztják e takarmányt a legelső kísérlet óta, és mint ivóst is kedvelik. Csak a *sertéseket* kellett előbb néhány napon át hozzá szoktatni az új eledelhez; ma azonban már a hizók napi takarmányának felerésze korpafinomságra darált csutka, a maglók pedig ilyenből készült moslékot kapnak kétszer napjában némi árpadarával. De a *baromfiak* is mohón lopkodják a vályúból a csutkadara szemeket. Amióta megkezdett a darált tengericsutka szárazon takarmányozása, elmúlt hat hete s az állatok *emésztésében* a legcsekélyebb zavar sem volt tapasztalható. Most egy hét óta a *füllesztés* sel foly a kísérlet.

KORMÁNYINTEZKEDÉSEK.

Takarmánybeszerzési források. A földmivelésügyi miniszter alábbi, VI-ik kimutatását teszi közzé a takarmánybeszerzési forrásoknak:

Szálas takarmányok:

1. *Schwarz Arnold*, Nagysal, u. p. Nagydolincz, széna, 4 waggon, 10 k. mmként, préselve községben.

2. *Hoffmann Aladár*, Ponyi-puszta, u. p. Salgótarján, lóher 2 waggon, 11 k. mmként, vasúti állomás Salgótarján.

3. *Josef Kaufmann*, St.-Marein im Mürzthal Steiermark, széna 10—15 waggon, vasúti állomás Bruck a. M. Mürz zuschlag.

4. *A. M. Loewe's Wittwe*, Loslau, széna, szalma.

5. *Rudolf Dekan*, Görtschach, széna, 10—15 waggon, vasúti állomás Görtschach.

Szemes és gumós takarmány.

1. *Szabolcsvármegyei gazd. egyesület útján*, Nyiregyháza, takarmányrépa 30 waggon, 2 k. mm-ként, burgonya, 50—60 waggon, 540—6 k. mmként.

2. *Csokonyai uradalom*, Csokonya, burgonya.

3. *A. M. Loewe's Wittwe*, Loslau, burgonya, 780 k. mmként, vasúti állomás Oderberg, szeszfőzésre.

Értakarmány:

1. *Mümalom*, Nagysáros, buza-korpa, 1140 korona mmként.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Dr. Szentkirályi Ákos**, a kolozsvári gazdasági tanintézet érdemes és közszeretében álló igazgatója, immár harminc éve áll a magyar mezőgazdasági tanügy szolgálatában. Ebből az alkalomból tanártársai, volt tanítványai és barátai ünnepélyt rendeznek folyó hó 29-én, melyre a tanári testület nevében *Sze-csycy* István elnök és *Sejfried* Károly jegyző bocsájtottak ki meghívót. Szerkesztőségünk is a legnagyobb készséggel fog részt venni az ünnepségben, mindig hálással emlékezvén a jubilánsnak az „Erdélyi Gazda” iránt állandóan tanúsított támogató jóindulatára.

— **Értesítés.** Értesítjük gazdaközönségünket, hogy a nagyméltóságú földmivelésügyi minisztérium által kiadott jegyzőket azok

cimeiről, kik az átteleltetésre állatokat elfogadnak, az EGE. titkári hivatalánál a hivatalos órák alatt meg lehet nézni.

— **Nemokleveles gazdatisztek vizsgálata.** A nemokleveles gazdatiszteknek a gazdatiszti törvény 25. §-a alapján megkívánt alaki képesítés megszerzése végett létesített gyakorlati vizsgálatra 400-nál több nem okleveles gazdatiszt jelentkezett a debreceni gazdasági tanintézetnél. Ez a szép szám örvendetes bizonyítéka annak, hogy a gyakorlati gazdatisztek önbizalommal néznek az elé a vizsgálat elé, mely gazdasági tudásuknak megfelelően a kellő alaki képesítést fogja nekik megadni. Az első vizsgálat lefolyása bizonyára sok gazdatisztet fog majd rábírní arra, hogy a jövő évi vizsgálaton jelentkezzenek. De különösen akkor fog ez a kívánatos dolog bekövetkezni, ha a vizsgálat azon gazdasági tanintézetnél szervezett vizsgálóbizottság előtt lesz letehető, mely az illető gazdatiszt vidékéhez a legközelebb van.

— **A felsőbb gazdasági szakoktatás.** A biharmegyei gazdasági egyesület feliratot intézett a földmivelésügyi miniszterhez a felsőbb gazdasági szakoktatás érdekében. A felirat sajnálkozva szól arról, hogy a birtokos-osztály fiait jogászokká neveli. Hogy lehessen a népek gazdasági téren jó vezetője, mikor nagy százalékuk a szükséges érdeklődéssel sem viseltetik a gazdálkodás iránt. 30 éves stagnálás van a gazdasági oktatás terén. 30 év óta a gazdasági felsőbb kiképzés ügye semmivel sem ment előre. A felsőbb gazdasági képzést az emlékirat akként akarja megoldani, hogy az egyetemen fakultása legyen a mezőgazdaságnak. Az emlékiratot küldöttség fogja át-nyújtani *Tallian* Béla földmivelésügyi miniszternek. Bár a biharmegyei felirat nem egészen úgy kívánja a felsőbb szakoktatás reformját, mint azt az E. G. E. tavalyi fölterjesztésében kifejtette, mégis szívesen konstatálhatjuk, hogy a gazdaközvélemény ennek az oktatásnak reformját már általánosságban kívánja.

— **Új komlóskertek telepítéséről.** Az újabb irodalomban *Imreh Lajos* s *Réti János* irtak egy-egy komlótermesztési füzetet, előbbi megrendelhető Budapesten, az Országos Magyar Gazdasági Egyesületnél, (Köztelek, üllői-út 25 sz.), utóbbi Kolozsvárt az Erdélyi Gazdasági Egyesületnél (Petőfi-utca 7.) — Husz filléres pósta-bélyeg ellenében *Cséser Lajos* m. kir. gazdasági vándor-szaktanár (lakik: Kolozsvár) bárkinek megküldi a két hivatalos komlótermesztési füzetet s útmutatót: ha ezt egyszerű levélben kéri. Komlótelepítési szándék esetén ugyanő a helyszínére is kiutazik — tervezet s költségvetés megbeszélése okából: ha erre akár a községi előjárás vagy gazdasági egyesület útján felszólítják. Ha az új komlótelepítő gazda többször igénybe óhajtja venni a szaktanár közreműködését, úgy az iránt a földmivelésügyi miniszter úrhoz kell folyamodni. — Új komlóskertek telepítése már az ősszel megkezdődik: ajánlatos minél előbb érintkezésbe lépni a szaktanárral.

— **A komlópiacokról.** Október hó 14. A termőhelyeken fogyóban van a komló: mert az utolsó két hétben nemcsak a kereskedelem vásárolt, de sörgyárosok s az angol exporteurók is. Maholnap egészen a piacokra helyeződik át a forgalom. Amerika még nem bír life-rálni, így minden európai komlóra szükség van. *Nürnbergi árak:* I. o. 160, II. o. 150, III. o. 140 márka; *saazi árak:* I. o. 275, II. o. 240, III. o. 220 korona, mind 50 kilónként. Ugyanott a stájer-golding ára 200—212, dauba-i zöld 170—177 korona. A *segesvári* piac nagyobbára fel van vásárolva, 100 kilónként 350—390 koronán kelt el az utolsó héten a senterzsébeti, keresdi, réteni, bodolai uradalmi s a féléregyházi állami komló s így az erdélyi részen tehát eddig circa 800 q. komló adatott el s hogy ezen komlóforgalmat a segesvári komlószövetkezet irányította nagyobbára — minden vonatkozásában szemmel látható volt. A ca. 100 mm. torontáli komló az okt. 6-iki Lajosfalvi vásáron szintén elkelt, a ca 600—800 q.

bácskai komló részint a *petróci* piacon, részint az OMGE. saazi bizományosa útján kelt el.

— **A takarmányhiány és az osztrák kormány akciója.** Az osztrák kormány tekintettel a takarmányhiányra, elhatározta, hogy a földmivelésügyi minisztérium részére egyelőre 500.000 koronát bocsát abból a célból, hogy részben közvetítse a takarmányok beszerzését, részben pedig közvetlenül is vegyen takarmányt a szükségét szenvedő gazdák segítségére. A földmivelésügyi minisztérium nem-sokára tanácskozást hív egybe az akció módzatainak megvitatására. A kormány ezenkívül törvényhozási uton is akar e célra másfél millió koronát elhasználni oly módon, hogy a szövetkezeti szervezetek vagy más mezőgazdasági testületek útján a szükségét szenvedő gazdáknak a takarmány beszerzése lehetővé tétessék.

— **Állatértékesítő kiviteli szövetkezet.** Az új kereskedelmi szerződések és főként a Németországgal kötendő szerződés nagyon meg fogja nehezíteni állatkivitelünket, egyrészt a fölemelt vámtételek, de másrészt a miatt is, mivel a német agráriusok olyan állategészségügyi föltételeket követelnek, a melyeknek pontos betartása lehetetlen és egyértelmű volna állatkivitelünk lehetetlenné tételével. E bajon segítendő, néhány előkelő nagybirtokos és kereskedő most olyan állatértékesítő és kiviteli szövetkezet megteremtésén fáradoznak, amely a bajokkal meg tudna küzdeni és kivitelünk s az értékesítés ügyét biztosíthatná. A fő a dologban a magyar kormány erkölcsi és anyagi támogatásának megnyerése; ha ezt az alapítók megnyerhetik, úgy a szövetkezet mielőbb megalakul és megkezdí működését.

— **Eladó gyümölcsfák.** Folyó év őszén eladó mintegy 2500 darab 4 éves félmagas törzsre és koronára nevelt, éghajlatunk alá beváló kitűnő fajú nemesített almafa-csemete. Ára Csikszeredában darabonként 60 fillér, szá-zanként 56 fillér, 100 darabon felüli megrendelések az említett árban készen helybe szállítatnak. Megrendelések *Kertész István* faiskola felügyelőhöz, Csikszereda, címzendők.

A Nagyszabeni Földhitelintézet törlesztéses jelzálogköcsönöket ad 2000 K.-tól kezdő összegekben,

mely kölcsönök készpénzben fizettetnek ki és 4, 4½, 4¾ és 5% kamatláb és 3¼% kezelési díj mellett a tőketörlesztéssel együtt félévi részletekben visszafizetendők a következő feltételek alatt még pedig minden 1000 K. tőke után fizetendő: 1243

A. 1. 10 évi törlesztésre félévenként K. 65.04 f.
2. 20 " " " " K. 41.75 f.
3. 30 " " " " K. 34.79 f.
legkisebb kölcsön 2000 korona, kivételesen 1000 koronától fogva is.

B. 1. 15 évi törlesztésre félévenként K. 48.52 f.
2. 25 " " " " K. 36.57 f.
3. 35 " " " " K. 32.05 f.
legkisebb kölcsön 5000 korona.

C. 1. 30 évi törlesztésre félévenként K. 32.92 f.
2. 40½ évi " " " " K. 29.69 f.
3. 50 évi " " " " K. 28.22 f.
legkisebb kölcsön 10.000 korona.

D. 1. 50 évi törlesztésre félévenként K. 26.11 f.
legkisebb kölcsön 30.000 korona.

Az ötven évi kölcsönök, csak földbirtokokra adatnak, a többiek nagyobb vidéki városokban házakra is megjelölő helyszíni szemle után.

Kölcsönfolyamodványok az alulírttához benyújthatók, ki minden bővebb felvilágosítást is készségeggel ad:

Erdélyi erdő-faanyag és bányagyűnökség.
Gombos Benő Kolozsvár, malom-u. 16. sz.

A LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG FELÜGYELETE MELLETT:

Felölő szerkesztő és kiadó:

TOKAJI LÁSZLÓ.

Segéd-szerkesztő:

ÉBER ERNŐ.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET TULAJDONA.

Hirdetmény.

Az erdélyi róm. kat. státus tulajdonát képező és Kolozsmegye **nagyalmási**, valamint Kis-Küküllőmegye **radnóthi** és **alsó-bajomi** uradalmaiban a

vadászati jognak egymásután következő 12 évre leendő haszonbérbe adása

iránt a nyilvános árverés

folyó évi november hó 16-ik napján d. e. 11 órakor

lesz az erdélyi r. k. status erdőhivatalának helyiségében (Kolozsvár, Egyetem utca. 7.) megtartandó.

Kikiáltási ár uradalmonként 100 korona.

Írásbeli ajánlatok f. évi november hó 16-án déli 12 óráig beadandók. Utóajánlatok el nem fogadhatók.

Az árverési, illetve szerződési feltételek úgy alantírt hivatalnál, valamint a nagyalmási, radnóthi és alsó-bajomi uradalmak intézőségénél megtekinthetők.

A haszonbérbe adandó területek következők:

1. A n.-almási uradalomban mintegy 1538 k. hold mező. 7510 > > erdő.
2. A radnóthi > < 5102 > > mező. 629 > > erdő.
3. Az alsó-bajomi > > 1131 > > mező. 2478 > > erdő.

Az erdélyi r. k. status uradalmainak erdőhivatala.

Kolozsvárt, 1904. évi október hónapban.

Nagy László s. k.,

1369

erdőmester.

Vetőmag-eladás.

A kaposvári béruradalom eladásra bocsátja, a míg a készlet tart, a következő vetőmagvakat:

elsőrendű minőségű tavaszi magbúkkönyt,

” ” ” takarmányborsót,

Kloster-Hadmeralebenből tavaly importált mag után

o o származó tavaszi Victoria-borsót és o o

Svédországból, Svalöfből 1903. évben importált mag

után származó Chevalier-árpát, valamennyi ki-

o o o o o o való, elsőrendű vetőmag. o o o o o o

Mintákkal és bővebb felvilágosítással szívesen szolgál a

Mezőgazdasági Ipar-Részvénytársaság

Béruradalma Kaposvárrott.

1397

Őszi és tavaszi vetésre

ajánlok kitűnő minőségű valódi szlavóniai kocsányos

vető tölgymakkot

80–85 százalék csirakéesség szavatolása mellett.

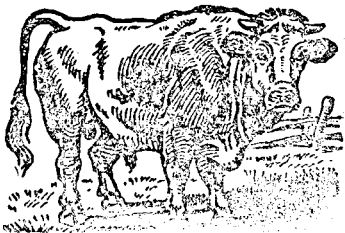
Métermázsánként és hektóliterenként legolcsóbb árak mellett.

Weisz Ferencz, Sziszeken

(Horvátország.)

1398

„Grand prix“-vel kitüntetve az 1900. évi párisi világkiállításon

KWIZDA
korneuburgi
marhatáppora.

Étvágygerjesztő szer
LOVAK, SZARVASMARIHÁK és JUHOK
részére.

50 év óta alkalmaztatik a legtöbb istállóban étvágy hiánya, rossz emésztés esetén, a tej megjavítására, a tehenek tejszolgáltatásának szaporítására.

Ára dobozonként 1.40 kor., féldobozonként 70 fillér

Igazi csak az itt látható védjeggyel.

Ábrákkal ellátott árjegyzék ingyen és bérmentve.

Főraktár:

Kwizda Ferencz János

cs. és kir. osztrák-magyar, rom. kir. és bulg. fej. udvari szállító,
kerületi gyógyszerész, **KORNEUBURGBAN, Bécs mellett.**

1291. II

Magyar Jelzálog-Hitelbank

Képviselősege Kolozsvártt

(Jókai-utca 2. sz., gr. Rhédey-ház, I. em.)

Az intézet alaptőkéje 40 millió korona.

4%-os és 4 1/2%-os

Záloglevélkölcsönöket

nyújt és pedig 4%-os kölcsönt földbirtokra: 50

évi törlesztéssel 4.95 százalék.

nagyobb városokban fekvő házakra 42 1/2 évi törlesztéssel 5.25 százaléknyi évi részletfizetés mellett és

magasabb leszámítási árfolyam mellett 4 1/2%-os

záloglevélkölcsönöket földbirtokra 50 évi törlesztéssel 5.35 százalék és nagyobb városokban fekvő

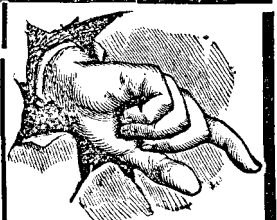
házakra 42 1/2 évi törlesztéssel 5.65% évi részletfizetés mellett.

A jelzálogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok értékére és a megszavazandó kölcsön összegére nézve

az Erdélyi Gazdasági Egylet

bizalmi férfiai adnak véleményt. (1001.)

A bank képviselőségénél kaphatók 4% és 4 1/2%-os záloglevelek, 3%-os és 4%-os nyereségekötvények

A címre tessék ügyelni!

VALÓ-

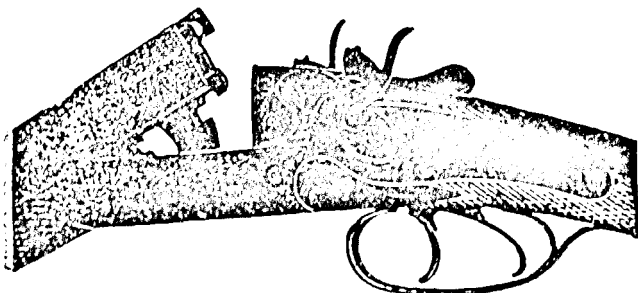
di francia különlegességek (óvszerek) csakis F. Bergueran-
fils leghiresebb páris gyárostól legelőnyű
sebben beszerezhetők

Polgár Sándornál

Budapest, VII. kerület,

Erzsébet-körút 50. sz.

Részletes képes árjegyzék ingyen és bérmentve 1356

Egyedüli FERLACHI gyártmány,

mely a bel- és külföldi gyártmányok között versenyen a legelső díjat nyerte el.

Aranyérem Páris 1900. — 46 remekelés.

Ogris Márcus

1323

fegyvergyár és (prácios) puskaműves

FERLACH (KARINTHIA) szállít elsőrangú bármily rendszerű vadász- és cséllövő-fegyvereket legjobb és legpontosabb kivitelben. Különlegesség nagyon könnyű DRILLING-fegyverekben. Súlyuk 2.8—kilogramm

Ujdonság: Browning-féle automatikus sorét ismétlő fegyver 225 korona gyári árban.

Magyar árjegyzék kívánatra bérmentve.

Lovelezés magyar!

Lovelezés magyar

5000 besztercei szilvafa. Nemesített őszi barackfák, akác csemeték igen jutá-
 3 éves, 2 méter magas **eladó**, nyosan. — Kivánatra árjegyzéket küld:
 100 darab 30 korona. Alma, körte, kajszin, Szabó-kert, Apostag. 1393

Kiváló szerencse Töröknél!

Felülmulhatatlanul kedvez főáruháznak a szerencse. Rövid idő alatt 17 millió korona nyereségnél többet fizettünk nagyrabecsült vevőinknek; köztük

a legnagyobb nyereményeket.

Ajánljuk ennél fogva, hogy a világ legesélydúsabb osztálysorsjátékában vegyen részt. — A most következő magy. kir. szabadalmazott 15. osztálysorsjátékban újból

110.000 sorsjegyre 55.000 pénznyeremény

jut és összesen egy hatalmas összeget,

14 millió 459.000 koronát

sorsolnak ki rövid 5 hónap alatt.

A legnagyobb nyereség a legszerencsésebb esetben

1.000.000 korona.

Továbbá 1 jutalom 500.000, 1 nyeremény 400.000, 1 à 200.000, 2 à 100.000, 1 à 90.000, 2 à 80.000, 1 à 70.000, 2 à 60.000, 1 à 50.000, 1 à 40.000, 5 à 30.000, 3 à 25.000, 8 à 20.000, 8 à 15.000, 36 à 10.000 korona és még sok egyéb; összesen 55.000, nyeremény és jutalom 14.459.000 korona összegben.

Az I. osztályú sorsjegyek tervszerű árai:

1/8 eredeti sorsjegy frt —.75 vagy kor. 1.50; 1/4 eredeti sorsjegy frt 1.50 vagy kor. 3.—

1/2 " " " 3.— " " 6.—; 3/4 " " " 6.— " " 12.—

A sorsjegyeket utánvétellel vagy az összeg előzetes beküldése ellenében küldjük.

Hivatalos tervezet díjtalanul. Megrendeléseket eredeti sorsjegyekre kérünk

folyó évi október hó 24-ig

bizalommal hozzánk beküldeni.

TÖRÖK A. ÉS TÁRSA

BANKHÁZA BUDAPEST.

Hazánk legnagyobb osztálysorsjáték-üzlete.

Főáruházi osztálysorsjáték-üzletei:

Központ: Teréz-körut 46/a. I. fiók: Váci-körut 4/a.

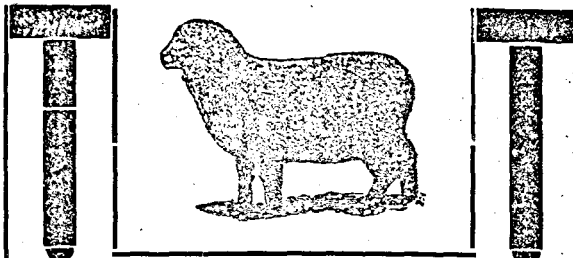
II. fiók: Múzeum-körut 11/a. III. fiók: Erzsébet-körut 54/a.

Rendelőlevél levágandó. **TÖRÖK A. ÉS TÁRSA** bankháza Budapest. 1392

Kérek részemre..... I. oszt. m. kir. szab. osztálysorsjáték eredeti sorsjegyet a hivatalos tervezettel együtt küldeni.

Az összeget..... korona összegben { utánvételezni kérom postautalvánnyal küldöm mellékelem bankjegyekben (bélyegekből) } A nem tetsző törlendő.

Pontos cím:

300—400 darab

3—4 bányos juh

megvételre kerestetik.

Ajánlatokat kér:

Erczmann Adolf
Katona. 1399

Kisebb ajánlatok is elfogadtnak.

Szőlőjtványok, gyökeres és sima európai és amerikai szőlővesszők, finom **hegyiborok** legjobb ó és új minőségbe rendelhetők B. ALOGH GYULA szőlőgazdaságában Balaton-Henye, Zalamegye. — Árlap ingyen. 1395.

Wertheimer József

1391

mezőgazdasági szesz,

szeszfinomító, sajtolt

szeszélesztő gyára és

— tejgazdasága —

Kolozsvár, Árpád-út 38.

Sz. 328—904.

g. b.

Hirdetmény.Mételymentes vidéken
30,000 drb. juh.részére

legelő kerestetik,

ugy a legeltetési árat, valamint
a legelő terület nagyságát, le-
írását feltüntető ajánlatok**Háromszékvármegye mezőgazda-
sági bizottsága** czimére **Sepsi-
Szent-Györgyre** küldendők.

1375

Szalma.1800 métermázsa őszi és ta-
vaszi buza szalma, ennek tö-
törekeje és polyvája eladó,
helyben feletetve gulyabeli marhának félfe-
delü szín ingyen felállittatik. értekezhetni
Balla Lajossal Kis-Sármáson. 1386**NÉPBANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KOLOZSVÁRTT**
Deák Ferenc-utca (ezelőtt: Belközép-utca) 37. sz. alatt
(Korbuly-ház) olcsó jelzalog és váltókölcsönöket nyujt és
BETÉTRE 5 SZÁZALÉK KAMATOT AD.**Fischer és Társa**
— Faiskolák —**Nagy-Enyed** (Alsó-Fehérmegye.)Szakszerűen nevelt gyümölcsfáknak tömeges
produkálása a legfinomabb és legjobb csemege
és kereskedelmi fajokban. Gyümölcsvadonczok,
Gleditsziák, Akáczfák, Spárga, Rhabarber
Gömbakác. Szamocza, Ribiszke (vörös szőlő)
Egres stb. stb.Megbízható kiszolgálás. — Olcsó árak.
Szakszerű csomagolás. 1352**Sarmasági** uradalomban egy irnoki
állás van üresedésben,
megpályázhatják mind-
azok az egyének, kik a kolozsvári tanintézetet
sikerral végezték. Folyamodványaitak küldjék
az uradalom Intézősége czimére: **Sarmaság,
Paula-tanya. R. B. B.** — Posta-távirada:
Sarmaság. 1394.**Mótor-benzint**minden fajsúlyban és mindennemű motorhoz
alkalmasat jutányosan szállít a**Kőolajfinomító-gyár Részv.-társ.**
brassói gyárából.Megrendelések a brassói irodába intézendők.
Benzin adómentességére vonatkozó eljárást
illetőleg, a kellő felvilágosítás ugyanott kész-
séggel megadatik. 1351.**Tisztavérü berkshirei**tenyészetemből (kitünő hizó és gyors fejlődésű)
néhány számfeletti igen szép választott kocza
és kan-malacz eladó.**Niederhauser, Békés-Gyula.** 1385**Rozsdairtó**(Antirrost) legtartósabb és a rozsdaképződést
tökéletesen megálló fekete festék vasneműek
stb. részére.**Tüzpáncél**(Flammentod) tűz és minden időjárás ellen
védő festék, legtekélyesebb óvszer faalkatré.
szek gyuladása és rothadása ellen 1343. II.

Ajánljuk továbbá

**amerikai hengerolaj és szilárd gép-
zsir-különlegességeinket,**

utóbbi Tovote- és Stauffer-szelencékhez

KIND és HERGLOTZ
vegyszeri gyár fiókja

Budapest, V., Visegrádi-utca 4. szám.

Gazdák Biztosító Szövetkezete

BUDAPEST, VIII. Baross-utca 10. II. em.

Alakult 1900.

Biztosítéki alap:

Alapít- ványok:	Korm. hozzáj. elemi ágazatban	400.000.— K.
	Alapítók	1.270.000.— "
	élet	200.000.— "
Tartalékok		255.200.02 "
	Összesen:	2,125 200.03 K

1901. évi fölösleg 90.349.— K
1902. " " 59.782.36 "
1903. " " 109.331.73 "**Biztosításokat elfogad tűz- és jégkár ellen, ugyszintén
az ember életére különféle módozatok szerint.**Az üzlet eredményben a biztosított tagok dij-
arányukban részesülnek és az 1901. évi üzletfelesleg-
ből ugy a tűz, mint a jégkár ellen biztosítva volt tagok
4%-os díjvisszatérítést kaptak.Az 1902. évi üzlet feleslege közgyűlési határo-
zattal tartalékba helyeztetett.Biztosítási ajánlatok benyújthatók közvetlenül
vagy a képviselők közvetítésével. Nyomatványnyal és
felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál.

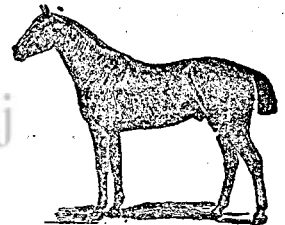
1013

az igazgatóság.**Nagyobb
tagosított birtok
kerestetik**1905. év tavaszára huzamosabb
időre**haszonbérbe.**

Megkeresések intézendők:

Lázár Károlynagybérő — **Vajda-Kamarás,**
u. p. **Mocs** czimre.

1388

1390

Egy pár behajtott, biztos és
hibátlan, jó ügető 5—8 éves
165/168 cm. magas, pej vagy
sötét sárga herélt lovat
keresek.U. p. **Homoród-Héviz.****Id. Gróf Haller János.****Gulyabeli szarvasmarha árverési hirdetmény.**A kolozs-tordai m. kir. állami ménegazdaság tiszta vérű magyar erdélyi fajta
tenyészetéből származó 1 darab fiatal tenyészbika, 16 darab számfeletti különböző
korú tehén, 8 darab három éves és 5 darab két éves üsző, valamint 15 darab különféle
korú tinó (herélt) **Tordán** az állami gazdaság majorjában folyó évi **október hó**
19-én délelőtt 10 órakor nyilvános szóbeli árverés útján készpénz fizetés ellené-
ben eladásra bocsájtatik.Ezen árverésre az érdeklődők **Kolozsvár** felől a reggel 6 óra 11 perczkor
induló 502. számú gyorsvonattal; **Tövis—Kocsárd** felől az 505. számú gyorsvonat-
tal Gyéresen át reggel 7 óra 55 perczkor érkezhetnek **Tordára.**Az állatok pontos leírása a kolozs-tordai m. kir. ménegazdaság intézősége
által (Kolozspusztá, utolsó posta: Kolozs, távirada állomás: Kolozs-Kara) az érdeklő-
dőknek megküldetik.

Budapest, 1904. évi október hó.

M. kir. földmívelésügyi Miniszter.**38 éves**magános (vagy nőtlen) nem
okleveles, de a gazdaság
és állattenyésztés min-
den ágában elméletileg és gyakorla-
tilag otthonos gazda gazdatiszti avagy
intézői állást keres.Együttel eladja 400 mm. kitünő széná-
ját, melynek mintegy fele egy tagban lévő
60 holdas oly területen van, mely őszi legel-
tetésre nagyon alkalmas, magán a területen
két dús forrás s zord idő esetére az állatoknak
védett hely, a pásztorok részére ház van.Czim megtudható az „Erdélyi Gazda”
kiadóhivatalánál, amely ez irányban bő-
vebb felvilágosítással is szolgál. 1389

Röck István, Budapest

I. BUDAFOKI-ÚT,
gőzgép- gőzkazángyár, vas- és ércöntöde.

KÉSZIT

GOZGÉPEKET: fekvőket és állókat minden nagyságban, magasnyomású, compound- és triplexpanziós elrendeléssel; mint különlegességet szab. Röck-féle szelepes vezényművel és gyorsanjáró gőzgépeket dynamogépek hajtására; hajógépeket.

LOKOMOBILOKAT: kihúzható forr- és fűtőcsöves kazánal.

GŐZKAZÁNOKAT: forralós-, sima- és hullámlemez fűtőcsövekkel; mint különlegességet: szabadalmazott Bánó-féle biztonsági vízcsöves kazánokat.

SZIVATTYUGÉPEKET: Worthington és más rendszerek.

VIZMUTELEPEKET és csatornázásokat.

GŐZMALOM berendezéseket a legújabb kivitelben.

TÉGLAGYÁRI BERENDEZÉSEKET.

TELJES HŰTOTELEPEKET ÉS JÉG-

GYÁRAKAT szabadalm. ammoniak rendszer szerint.

OLAJMALMI és olajgyártási berendezéseket.

HYDRAULIKUS SAJTOKAT különböző célokra.

BORSAJTOKAT, emeltyüs, — hidraulikus — vagy motorikus üzemmel.

RÖCK ISTVÁN gép-kazángyára, vas- és ércöntödéje **BUDAPEST.**
1029

Beocsini Cémentgyári Unió

== Redlich, Ohrenstein és Spitzer. ==

Az 1896. évi ezredéves orsz. kiállítás egyedüli diszoklevél cémentgyártásért és számos más kiállításon első díjak.

Gyárak: BEOCSINBAN Szerémszög Pétervárad mellett.	Iroda: BUDAPEST, V. kerület, Alkotmány-utca 10.
---	---

ÉVI GYÁRTÁSI KÉPESSÉG:

800.000 mm. portlandcément, 800.000 mm. románcément.

Ajánlja Magyarországon, Ausztriában és a keleti dunatartományokban a legnagyobb és legkényesebb építkezéseknél kitűnő sikerrel kipróbált gyártmányait, akármely — vasuti vagy hajóállomásra szállítva: —

Gyorsan vagy lassan kötő román-cémentet és mesterséges portland-cémentet, valamint homlokzat-diszítésnek és öntvényeknek nagyon alkalmas cémentet, szép és egyenletes színben.

JÓTÁLLÁS:

A normálknál 50%-al nagyobb húzási és nyomási szilárdságért.

Egyenlő súlyú zsákok és hordók.

1022.

„AGRARIA” magyar gépforgalmi részvény-társaság a szab. osztrák-magyar államvasut-társaság resicza mezőgazdasági gépgyárának vezérügynöksége

Mezőgazdák különös figyelmébe!

Eltörhetetlen téglyacélekefej.

Páncélacél-kormánylemez.

Magasított acél-ekefej.

Porvédő kerekek.

Acél [] gerendely.

Rövidített levélcim: „Agraria” Budapest, V., Váci-ut 2. Sürgőnycim: „Agraria” Budapest,

Tiszta acélanyag
s a j á t
hámorainkból.

1238

Csak kitámasztott nyeregkerettel bíró taligát szállítunk.

Kérjünk árjegyzéket mivel ez az összes talajmivelő-gépeket terjedelmesen ismerteti és egyáltalán a talaj alapos megmunkálására terjedelmes, szakszerű és minden gazdának értékes felvilágosításokat nyújt — és díjmentesen küldetik.

Ekegyártás terén legelső-rangu magyar gyártmány, felülmúlja még a legnevezetesebb idegen gyártmányokat is.

Minden gazdaságban nélkülözhetetlen eszközök

az országszerte elsőhelyen elismert kitűnő szerkezetű és legolcsóbb

„Eredeti Kalmár-rosták” és terménytisztító gépek. Elsőrendű hazai anyagból gyártunk ez időszert 16-féle különböző szerkezetben a gazda minden követelményeinek legjobban megfelelő általános terménytisztításhoz berendezett különleges gépeket, szelőlő és magválasztó rostákat, kézi vagy hajtó erőre alkalmazva. — Ez évi újdonságainkról szíveskedjék ingyen árjegyzéket kérni. — Minden esetleges kérdésekre azonnal és díjtalanul válaszolunk.

Kalmár Zs. és Társa különleges terménytisztító gépgyára

Telefon 69. szám. — Sürgőnycim: Kalmár-rostagyár.

Hódmező-Vásárhelyen.

1274